

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
TEISĖS IR TEISĖTVARKOS KOMITETO
2015 M. VII (RUDENS) SESIJOS VEIKLOS
ATASKAITA**

2015-09-10 – 2016-03-09

I. BENDROJI INFORMACIJA

Seimo narių komitete skaičius		8
1. Įstatymų ir kitų teisės aktų projektų svarstymas		
1.1	Seimo pavedimai komitetui (<i>SPS duomenys</i>), viso	183
	iš jų: kaip pagrindiniam komitetui	141
	iš jų 35 dėl atitikimų Konstitucijai	
	kaip papildomam komitetui	42
	iš jų 10 dėl Konstitucinio Teismo nutarimų	
1.2	Svarstyta labai aktualių ir aktualių pasiūlymų priimti ES teisės aktus, pateikta išvadų dėl subsidarumo ir proporcingumo	2
1.3	Kitų komitetų, išskyrus ERK, prašymu ir/ar komiteto iniciatyva pateiktos išvados	3
1.4	Komiteto sprendimu ir/ar Seimo valdybos sprendimu sudarytos darbo grupės teisės aktų projektams rengti	0
1.5	Išnagrinėta piliečių, nevyriausybinių organizacijų ir kitų pasiūlymų įstatymų ir kitų teisės aktų projektams (<i>SPS duomenys: pagrindinis 104; papildomas 184</i>)	288
2. Posėdžiai ir klausymai		
2.1	Komiteto posėdžiai, viso	33
	iš jų: išvažiuojamieji	0
	bendri su kitais komitetais	1
	uždari	8
2.2	Klausymai	37
3. Parlamentinė kontrolė		
3.1	Svarstyta parlamentinės kontrolės klausimų	40
4. Pareiškimų ir raštų nagrinėjimas		
4.1	Gauta pareiškimų, raštų ir kitų dokumentų (<i>PVKIS duomenys</i>)	729
4.2	Parengta atsakymų ir raštų (<i>PVKIS duomenys</i>)	294
5. Renginiai		
5.1	Surengta konferencijų, seminarų, diskusijų, parodų ir kitų renginių	2
6. Tarptautiniai ryšiai		
6.1	Surengta vizitų	0
6.2	Priimta delegacijų	1

II. AKTUALIAUSI ATLIKTI DARBAI

1. PRIIMTI SVARBIAUSI TEISĖS AKTAI

1.1. Priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XIIP – 1196 7 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2050. Įstatymo tikslas – užtikrinti galimybes visiems šeimos nariams (tėvams, vaikams ir vaikaičiams), vienodomis sąlygomis išlaikyti gimimu įgytą Lietuvos Respublikos pilietybę tuo atveju, kai gimimu įgyjama ir kitos šalies pilietybė. Tokiu būdu realiai sudarytos galimybės įgyvendinti Lietuvos Respublikos pilietybės tęstinumo principą, o kartu per šeimos ryšius puoselėti lietuvių, ryšį su Lietuva ir realizuoti galimybes prisidėti prie Lietuvos gerovės kūrimo.

1.2. Priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 2, 5, 7, 20, 21, 24, 26, 30, 31, 32, 36, 42 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9¹, 41¹ straipsniais įstatymas Nr. XII-2210. Įstatymas nustato, kad Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis tuo atveju, jeigu jis atitinka šias sąlygas: yra asmuo, kuris išsaugojo Lietuvos Respublikos pilietybę arba kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo grąžinta dėl to, kad jis turi ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei. Įstatymas įtvirtino nuostatą, kad Respublikos Prezidentas, vadovaudamasis šiuo įstatymu, gali priimti sprendimą, kad ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei turintis Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugo. Pagal šį įstatymą ypatingais nuopelnais Lietuvos valstybei laikoma Lietuvos Respublikos piliečio veikla, kuria jis ypač reikšmingai prisideda prie Lietuvos Respublikos valstybingumo stiprinimo, Lietuvos Respublikos galios ir jos autoriteto tarptautinėje bendruomenėje didinimo. Taip pat įstatymas nustato, kad ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei turinčiam asmeniui, kuris Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo gimdamas, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo atkurta, suteikta supaprastinta tvarka arba natūralizacijos tvarka ir kuris po to jos neteko, Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti grąžinta (jeigu nėra šio įstatymo 22 straipsnio 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų aplinkybių). Sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo ir grąžinimo minėtais atvejais priims Respublikos Prezidentas.

1.3. Priimtas Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl teismų reorganizavimo“ Nr. XII-2209. Kiti lydimieji teisės aktai turės būti priimti iki bus baigtos Civiliniame kodekse nurodytos pasirengimo reorganizavimui procedūros, o Seimui pateikti reorganizuojamų teismų primininkų parengti ir paskelbti teismų reorganizavimo sąlygų aprašai.

1.4. Priimti Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymas Nr. XII-2111 ir jo lydimieji įstatymai Nr. XII-2112 – XII-2125. Įstatymuose nustatyta, kad registruojant kai kuriuos civilinės būklės aktus, asmeniui pačiam nereikės atvykti į civilinės metrikacijos įstaigą, o jo civilinė

būklė nuo 2017 m. sausio 1 d. bus registruojama pagal institucijos, konstatavusios tam tikrą civilinę būklę (pvz. gimimą, mirtį), elektroninių ryšių priemonėmis persiūstais dokumentais be atskiro asmens kreipimosi. Nors popierinių liudijimų nebelieka, tačiau asmuo, jeigu pats to pageidaus, galės gauti civilinės būklės akto išrašus.

1.5. Priimtas Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto pakeitimo įstatymo Nr. XII-1447 3 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XII-1992. Įstatymu įteisinamos pereinamojo laikotarpio nuostatos, kuriomis remiantis būtų mokamos ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpos bei ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ar profesinės ligos pašalpos, įgyvendinant 2016 m. sausio 1 d. įsigaliosiančias Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto pakeitimo įstatymo nuostatas, kad pataisos pareigūnai draudžiami visų rūšių valstybiniu socialiniu draudimu.

1.6. Priimtas Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 26, 133¹, 177, 221, 224, 225, 225², 237, 240, 246², 247⁵, 259, 259¹, 269, 320, 321 straipsnių pakeitimo ir 177² straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas Nr. XII-2409. Įstatymu užtikrinamos daiktų (taip pat ir transporto priemonių), kurie tapo administracinio teisės pažeidimo įrankiu, objektu, savininkų teisės administracinių teisės pažeidimų bylų procese – suderinant baudžiamojo poveikio priemonės (turto konfiskavimo) ir administracinės nuobaudos (daikto, kuris buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas, ir pajamų, kurios buvo gautos dėl administracinio teisės pažeidimo padarymo, konfiskavimo) taikymą. Priimtu įstatymu panaikinama situacija, kai administracinio teisės pažeidimo įrankiu ar priemone tapusio turto savininko padėtis procese yra sunkesnė nei nusikalstamos veikos priemone tapusio turto savininko teisinė padėtis; įtvirtinamas transporto priemonės grąžinimas jos savininkui, kai jis nėra administracinės atsakomybės traukiamas asmuo, iki bylos išnagrinėjimo, jei tai nepakenks procesui. Tokiu būdu yra išvengiama situacijos, kai transporto priemonės savininkas patiria neproporcingas išlaidas.

1.7. Priimtas Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 2, 5, 10, 11, 12, 40 straipsnių, šeštojo skirsnio ir įstatymo priedo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2083 ir jo lydimieji įstatymai Nr. XII-2084 – XII-2093. Įstatymais į Lietuvos nacionalinę teisę perkeltos Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. gegužės 21 d. direktyvos 2013/11/ES dėl vartotojų ginčų alternatyvaus sprendimo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2009/22/EB (Direktyva dėl vartotojų AGS), nuostatos. Įstatymų tikslas – sudaryti palankias ir aiškias sąlygas vartojimo ginčų (t. y. ginčų, kylančių tarp vartotojų ir pardavėjų ar paslaugų teikėjų) sprendimui ne teismo tvarka, skatinant taikų ginčų išsprendimą (socialinę taiką) ir užtikrinant

aukšto lygio vartotojų apsaugą. Taip pat Įstatymais siekiama įtraukti vartotojų asociacijų ir asocijuotų verslo organizacijų atstovus į vartotojų ginčų neteisminį sprendimą, stiprinant vartotojų asociacijų vaidmenį vartotojų apsaugos sistemoje ir skatinant savireguliaciją. Visuotinai pripažįstama, kad neteisminis (alternatyvus) vartojimo ginčų sprendimas yra paprastesnis, efektyvesnis, greitesnis ir pigesnis ginčų sprendimo būdas nei teisminis ginčų sprendimas.

1.8. Priimtas Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 trečiojo skirsnio pakeitimo įstatymas Nr. XII-2197. Įstatymas priimtas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-144 patvirtintų Teismams nebūdingų funkcijų peržiūros įgyvendinimo priemonių planą. Įstatymu leidžiama perduoti dokumentų, gaunamų pagal 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 bei pagal 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvenciją dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje, įteikimo funkciją antstoliams. Naujuoju teisiniu reguliavimu siekiama efektyvesnio minėto Reglamento ir Hagos konvencijos įgyvendinimo bei taikymo ir operatyvaus bei kokybiško dokumentų įteikimo Lietuvos Respublikoje.

1.9. Priimti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo įstatymo Nr. XII-1566 72 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XII-2126 ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo Nr. XII-1567 15 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2127. Įstatymais siekiama sudaryti geresnes galimybes sklandžiai įgyvendinti asmens veiksnio ribojimo instituto reformą praktikoje. Įstatymai priimti, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdyje dėl pasirengimo taikyti jau priimtą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo įstatymą Nr. XII-1566 ir jo lydimojusius įstatymus XII-1567 – XII-1570 dalyvavusių suinteresuotų institucijų, teismų atstovų pasiūlymus ir iškeltas problemas.

1.10. Priimti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 9, 28, 43, 44, 128, 185, 186, 188, 214, 239, 272, 275, 276, 280, 283, 308 straipsnių, Kodekso priedo pakeitimo ir papildymo bei Kodekso papildymo 27¹, 36², 184¹ straipsniais įstatymas Nr. XII-2194, Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 180 straipsnio ir Kodekso 3 priedo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2195 ir Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo Nr. I-1175 48 straipsnio ir įstatymo priedo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2196, įgyvendinant 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR.

1.11. Priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 8¹ straipsniu ir 95, 96, 179, 183, 191, 220 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2046. Šio įstatymo tikslas – reglamentuoti informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimą baudžiamajame procese kaip alternatyvą įprastai rašytinei (popierinei) baudžiamosios bylos duomenų tvarkymo formai, sudaryti teisinės prielaidas elektroninei bylai baudžiamajame procese įdiegti bei nustatyti proceso dalyvių teises ir pareigas, susijusias su informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimu baudžiamajame procese, įtvirtinti informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimą surašant, įteikiant ar siunčiant procesinius dokumentus.

1.12. Priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 131 ir 133 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2047. Šiuo įstatymu patobulinti kardamosios priemonės – suėmimo skyrimo aspektai, patikslintos nutarčių, kurias priima aukštesnysis teismas, rūšys.

1.13. Priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 226, 227 ir 230 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2048. Šiuo įstatymu suderinti Lietuvos Respublikos baudžiamieji įstatymai su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) 1997 m. Konvencijos dėl kovos su užsienio šalių pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose reikalavimais. Lietuvos siekis tapti EBPO nare yra numatytas kaip vienas iš prioritetinių Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 – 2016 m. veiklos programos uždavinių, o siekiant įstoti į EBPO būtina prisijungti prie Konvencijos ir tapti pilnateise darbo grupės dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose nare, taip pat pakeisti nacionalinius įstatymus, tarp jų – Baudžiamąjį kodeksą.

2. PARLAMENTINĖS KONTROLĖS DARBAI

2.1. 2015 m. rugsėjo 16 d. komitetas išklausė Seimo Parlamentinių tyrimų departamento studiją „Teisėkūros tendencijos ir rodikliai Europos Sąjungos valstybėse ir Lietuvoje“. Komiteto posėdyje buvo pristatytas Lietuvos Respublikos Seimo Parlamentinių tyrimų departamento tyrimas „*Teisėkūros tendencijos ir rodikliai Europos Sąjungos valstybėse ir Lietuvoje*“.

Tyrimą pristatė Parlamentinių tyrimų departamento direktorius Alvidas Lukošaitis ir Teisinės ir politinės informacijos skyriaus vedėjas Evaldas Sinkevičius akcentavo pagrindines darbe analizuotas teisėkūros Lietuvoje problemas:

Teisėkūros kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai. Tyrime pateikta statistinė medžiaga rodo, kad priešingai nei kitose ES valstybėse, Lietuvos Respublikos Seimo veikla teisėkūros srityje yra

hiperaktyvi, teisėtvarkos darbotvarkė itin intensyvi, Seime užregistruojama ir priimama labai daug teisės aktų projektų. Tai lemia teisinės sistemos nestabilumą ir teisėkūros kiekybinių, o ne kokybinių rodiklių tapimą parlamento ilgalaikiu prioritetu. Palyginti su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis, kuriose parlamentai dažniausiai yra „parlamentinės kontrolės parlamentai“, Lietuvos parlamentą galima laikyti „teisėkūros parlamentu“;

Teisėkūros intensyvumas ir efektyvumas. Tyrime akcentuojama, kad Seimo narių ir Vyriausybės inicijuojamų teisės aktų projektų santykis sąlygoja tam tikras praktines parlamento darbotvarkės sudarymo ir įgyvendinimo problemas. Individualiai Seimo narių pareikštos teisėkūros iniciatyvos dažnai perkrauna Seimo darbotvarkę ne visada tinkamai paruoštais, o kai kada ir su Vyriausybės programa nesuderintais projektais. Tyrime atkreiptas dėmesys į tai, kad pareikšta įstatymų leidybos iniciatyva nereiškia, kad ji bus sėkmingai realizuota, taip pat detalizuota, kad paskutinėse Seimo kadencijose, tarp visų pareikštų teisėkūros iniciatyvių parlamento narių iniciatyvos sudaro apie 60 proc., tačiau Seimas pritaria tik 40-50 proc. tokių iniciatyvų; Vyriausybės iniciatyvoms – Seimas paskutiniais metais pritaria 70-80 proc. iniciatyvų. Tuo tarpu Europos Sąjungos valstybėse daugumoje atvejų pritariama vyriausybės iniciatyvoms ir nepritariama parlamento narių iniciatyvoms;

„Išimtinės“/„skubinio“ taisyklės teisėkūros procese. Akcentuotas pernelyg dažnas (ypač kitų ES valstybių kontekste) skubos ir ypatingos skubos taisyklių taikymas Lietuvos teisėkūros procese;

Konsultavimosi su visuomene galimybės iki parlamentiniame teisėkūros etape. Akcentuota, kad kitose valstybėse sklandžiam teisėkūros procesui užtikrinti daug dėmesio skiriama išankstinei numatomos reglamentuoti problemos analizei. Tuo tarpu Lietuvoje tikrai nėra išnaudojamos konsultavimosi su visuomene ikiparlamentiniu lygmeniu teikiama nauda teisėkūros tikslams pasiekti;

Teisės aktų projektų ekspertinis vertinimas specialiose institucijose. Pareikšta nuomonė, kad Lietuvai gal būtų tikslinga pasinaudoti kitų šalių patirtimi, kuriose siekiant užtikrinti įstatymų projektų kokybę ir jų sklandų priėmimą parlamente, specializuotos institucijos atlieka išankstinę įstatymų projektų patikrą prieš teikiant juos svarstyti parlamentui ar prieš tvirtinant vyriausybėje.

Komiteto pirmininkas Julius Sabatauskas, pirmininko pavaduotojas Stasys Šedbaras ir kiti posėdyje dalyvavę komiteto nariai akcentavo, kad siekiant spręsti aktualias teisėkūros problemas, Seimo nario veikla turi būti vertinama remiantis ne kiekybinių (pavyzdžiui, kiek įstatymų projektų užregistruota), o kokybinių kriterijumi. Taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad

Seimo nario veikloje ne mažiau nei įstatymų leidybos iniciatyvos teisė svarbios yra ir parlamentinės kontrolės bei atstovaujamosios funkcijos. Konstatuota, kad su šiuo Parlamentinių tyrimų departamento atliktu tyrimu ir jo išvadamis tikslinga supažindinti visus Seimo narius. Studija labai vertinga einant teisėkūros kokybės link.

2.2. 2015 m. rugsėjo 23 d. komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę, posėdyje išklaušė *Eurojusto ir Europolio 2014 metų veiklos ataskaitas*.

Eurojusto 2014 m. veiklos ataskaitą pristatė Lietuvos nacionalinė narė Eurojuste Laima Čekelienė. Eurojusto tikslas – remti ir stiprinti valstybių narių kompetentingų institucijų tyrimų ir baudžiamųjų persekiojimų koordinavimą bei bendradarbiavimą kovoje su sunkiais tarpvalstybinio masto nusikaltimais.

Pristatydama Eurojusto veiklą, Lietuvos nacionalinė narė Eurojuste pažymėjo, kad Eurojusto pagalba ypač veiksminga, kai nacionalinės institucijos pačios negali išspręsti teisinių ir praktinių problemų, o ypač tais atvejais, kai nacionalinės institucijos susiduria su problemomis dėl teisės normų skirtumų (įrodymų pripažinimo, kratų atlikimo procedūrų, liudytojų apklausos, asmens duomenų apsaugos), kai kyla praktiniai sunkumai konkrečiose bylose arba susiduriama su pasikartojančiomis problemomis tarptautiniame bendradarbiavime (delsimas vykdyti teisinės pagalbos prašymus, atsisakymas perduoti asmenis pagal Europos arešto orderį ir pan.).

2014 m. dauguma bylų buvo susijusios su sukčiavimu (348 bylos) arba priskiriamos bendrai „kitų rūšių sukčiavimo“ kategorijai. Jos kategorijose daugiausiai buvo užregistruota apgaulės (157 bylos) ir sukčiavimo pridėtinės vertės mokesčio srityje (141 bylos) atvejų. Sukčiavimas paprastai būna susijęs su pinigų plovimu (83 bylos), dalyvavimu nusikalstamoje organizacijoje (48 bylos) ir administracinių dokumentų klastojimu (41 bylos). Eurojusto darbas su bylomis rodo, kad 2014 m. pagrindinės pagalbos prašančios valstybės narės buvo Vengrija, Austrija ir Slovėnija, o pagalbos dažniausiai buvo prašoma iš Jungtinės Karalystės, Vokietijos ir Ispanijos.

Eurojusto koordinaciniai pasitarimai yra išskirtinė tarptautinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonė. Eurojustas, dalindamasis teisine ir praktine patirtimi bei teikdamas tam tikrą materialią paramą, suvienija ir valstybių narių, ir trečiųjų šalių teismines ir tyrimo institucijas, taip perkeldamas tiesioginio bendradarbiavimo tarp teisminių institucijų principą į aukštesnį lygmenį ir skatindamas tarpusavio pasitikėjimą. Lietuvos nacionalinė narė Eurojuste Laima Čekelienė pažymėjo, kad 2014 m. Eurojuste surengti 197 tokie koordinaciniai pasitarimai.

Lietuvos kriminalinės policijos biuro viršininko pavaduotojas Andžejus Roginskis pristatė Europolio 2014 m. veiklos ataskaitą. Europolio misija yra padėti sukurti saugesnę Europą, kad ES

piliečiai galėtų joje saugiai gyventi, teikiant paramą ES teisėsaugos institucijoms, keistis kriminalinės žvalgybos duomenimis juos analizuojant. Siekdamas savo misijos, Europolas remia teisėsaugos institucijų operacijas, veikia kaip žvalgybinės keitimosi informacijos centras, taip pat teikia ekspertinę pagalbą.

Lietuvos kriminalinės policijos biuro viršininko pavaduotojas informavo, kad iš 2014 m. Europole dirbusių 912 pareigūnų 11 buvo Lietuvos pareigūnai. Europolas teikia pagalbą 28 ES valstybėms, 503 mln. ES piliečių. Taip pat buvo pristatyti ES 2013–2017 m. ES kovos su sunkiu ir organizotu nusikalstamumu prioritetai ir Europolo veikla šioje srityje, t. y. nelegali migracija, prekyba žmonėmis, daiktų/prekių klastojimas, nusikaltimai, susiję su neteisėtu PVM susigrąžinimu bei sukčiavimu akcizų srityje, sintetiniai narkotikai, kokainas ir heroinas, neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, organizuoti turtiniai nusikaltimai, kova su elektroniniais nusikaltimais. Lietuva dalyvauja 5 iš aukščiau nurodytų 9 ES prioritetų.

Pristatydamas Lietuvos ir Europolo bendradarbiavimą, Andžėjus Roginskis, pažymėjo, kad atstovai iš Lietuvos teisėsaugos institucijų reguliariai dalyvauja Europolo rengiamuose susitikimuose. Ekspertų susitikimai rengiami tiek pagal ES prioritetus, tiek tiksliniai – susitikimai pagal konkrečius tyrimus. Reguliariai organizuojami operatyviniai pasitarimai video-ryšio pagalba su atsakingais Europolo padaliniais, Lietuvos ryšių palaikymo pareigūnais Europole bei kitų šalių teisėsaugos atstovais.

2.3. 2015 m. spalio 9 d. Komitete vyko posėdis, skirtas *Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) sprendimams prieš Lietuvos Respubliką, jų vykdymo problematikai ir kitiems susijusiems klausimams aptarti.*

Posėdyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė EŽTT Karolina Bubnytė, Generalinio prokuroro pavaduotojas, laikinai einantis Generalinio prokuroro pareigas, Darius Raulušaitis, Vaiko teisių apsaugos kontrolierė Edita Žiobienė, Teisėjų tarybos, teismų, Nacionalinės teismų administracijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Seimo kontrolierių įstaigos, Europos teisės departamento prie Teisingumo ministerijos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos, kitų institucijų atstovai.

Šio posėdžio metu daugiausia dėmesio buvo skirta byloms prieš Lietuvą dėl procesinių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – Konvencija) įtvirtintų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių garantijų. Pažymėtina, kad tai yra įvairios situacijos, kurios daugiausia priklauso nuo teisę taikančių institucijų Konvencijos išmanymo, tam tikrais atvejais galėtų būti keliamas klausimas ir dėl teisinio reguliavimo pakankamumo. Atsižvelgiant į tai, šio posėdžio metu

didžiausias dėmesys buvo skirtas civilinio ieškinio baudžiamojame byloje, kai jis lieka nenagrinėtas ir žmogaus teisės nacionaliniu lygmeniu jam nesikreipus į teismus neapginamos, jautrius klausimus keliančių bylų, ypač dėl vaikų globos nustatymo išnagrinėjimo vienai iš bylos šalių nedalyvaujant ir žuvusio asmens artimųjų teisės dalyvauti baudžiamajame tyrime neužtikrinimo (kai pats žuvusysis ir būtų kaltinamasis) problemoms aptarti.

Kalbėdama dėl galimo teisės į gyvybę procesinių reikalavimų neužtikrinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė EŽTT posėdžio dalyviams informavo apie Lietuvos Respublikos Vyriausybei EŽTT perduotą peticiją Šatrovienė prieš Lietuvą (Nr. 57588/13). Šioje byloje EŽTT vertins, ar ikiteisminis tyrimas dėl eismo įvykio, kurio metu žuvo pareiškėjos sūnus Eugenijus Šatrovas, atitiko Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) keliamus procesinius reikalavimus. EŽTT vertins, ar pareiškėja turėjo galimybę veiksmingai dalyvauti dėl šio įvykio iškeltos baudžiamosios bylos tyrime, ypač atsižvelgiant į tai, kad ji nebuvo pripažinta nei nukentėjusiaja, nei civiline ieškove. Tyrimo veiksmingumo požiūriu EŽTT taip pat vertins, ar nebuvo pažeista pareiškėjos teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal Konvencijos 13 straipsnį.

Dėl teisės į veiksmingą teisinės gynybos priemonę neveiksmingų mirties ir sveikatos sutrikdymo tyrimų kontekste Karolina Bubnytė posėdžio dalyviams pristatė informaciją apie EŽTT Lietuvos Respublikos Vyriausybei perduotas 4 peticijas bylose Mindaugas Kraulaidis (peticijos Nr. 76805/11), Aleksandras Mažukna (peticijos Nr. 72092/12), Liudmila Bakanova (peticijos Nr. 11167/12), Raimondas Kosteckas (peticijos Nr. 960/13) prieš Lietuvą. Pareiškėjai, remdamiesi Konvencijos 6 straipsniu (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), teigia, kad jų ar jų artimųjų sužalojimų ar mirties aplinkybių ištyrimas buvo neveiksmingas. Pastebėtina, kad trijų pareiškėjų bylose ikiteisminiai tyrimai buvo nutraukti suėjus senaties terminui, o civiliniai ieškiniai dėl patirtos žalos atlyginimo palikti nenagrinėti. Pareiškėjai, remdamiesi Konvencijos 13 straipsniu (teisė į veiksmingą gynybą), taip pat skundžiasi dėl tariamai pažeistos teisės į veiksmingą teisinės gynybos priemonę. Iš EŽTT pateiktų klausimų darytina išvada, kad šiose bylose EŽTT vertins, ar, atsižvelgiant į teisės į gyvybę procesinį aspektą ar į kankinimo uždraudimo procesinį aspektą, kuris įpareigoja valstybes atlikti įvykių, sukėlusių valstybės jurisdikcijoje esančių asmenų mirtį ar sveikatos sutrikdymą, veiksmingą ir tinkamą ištyrimą, nacionalinių valdžios institucijų atlikti ikiteisminiai tyrimai atitiko Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) ar Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) reikalavimus. Taip pat EŽTT vertins, ar buvo pažeista pareiškėjų teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal Konvencijos 13 straipsnį (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę). Bylose Kraulaidis prieš Lietuvą, Mažukna prieš Lietuvą ir Kosteckas prieš Lietuvą, atsižvelgiant į tai, jog ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas suėjus penkerių metų senaties terminui,

EŽTT taip pat spęs, ar pareiškėjams buvo užtikrinta teisė į teismą pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad EŽTT 2015 m. liepos 7 d. sprendimu byloje Kardišauskas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 62304/12) konstatavo, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 3 straipsnio, draudžiančio nežmonišką ar žeminantį orumą elgesį, procesinio aspekto. Pareiškėjas Markas Kardišauskas į EŽTT kreipėsi teigdamas, kad valstybė neapsaugojo jo nuo smurto, patirto jam atliekant laisvės atėmimo bausmę, ir neužtikrino veiksmingo jo užpuolimo ir sužalojimo aplinkybių tyrimo. EŽTT, sprenddamas dėl bylos priimtumo ir esmės, vertino, ar valstybė vykdydama savo pozityviąją pareigą pagal Konvencijos 3 straipsnį užtikrinti tvarką ir saugumą kalinimo įstaigoje, apsaugojo pareiškėją nuo netinkamo elgesio (Konvencijos 3 straipsnio materialusis aspektas) bei tai, ar valstybės institucijų atliekamas ikiteisminis tyrimas atitiko Konvencijos 3 straipsnio reikalavimus (Konvencijos 3 straipsnio procesinis aspektas).

Aptariant teisės į šeimos gyvenimo gerbimą procesinius aspektus bylose, kuriose sprendžiami su vaikų globos ir gyvenamosios vietos nustatymu susiję klausimai, posėdžio dalyviai buvo informuoti apie tai, kad 2015 m. sausio 13 d. EŽTT paskelbė sprendimą byloje *Manic prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 46600/11), kuriuo konstatavo, jog Lietuva pažeidė Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) valdžios institucijų neįvykdytos pareigos pagal Konvencijos 8 straipsnį apsaugoti pareiškėjo teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, neužtikrinus jo teisės bendrauti su savo mažamečiu sūnumi. Konstatuodamas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimą, vadovaudamasis teisingumo pagrindais, EŽTT pareiškėjui priteisė 7 000 eurų sumą neturtinei žalai atlyginti bei 5 000 eurų bylinėjimosi išlaidoms ir kaštams padengti.

Posėdžio metu Vyriausybės atstovė EŽTT taip pat pateikė informaciją apie kitus EŽTT priimtus sprendimus bylose prieš Lietuvą ir naujas perduotas bylas. Posėdžio metu taip pat buvo diskutuota apie veiksmingo išankstinio nacionalinių teisės aktų projektų derinimo su Konvencija svarbą ir teisės taikymo institucijų Konvencijos išmanymo būtinybę.

2.4. 2015 m. spalio 21 d. Komitetas svarstė *Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros 2014 – 2016 metų veiksmų planą*.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Bendrojo pagalbos centro įstatymo nuostatų, susijusių su greitosios medicinos pagalbos iškviatimo numerių 03, 103, 033 integravimu į bendrąjį pagalbos telefono numerį 112, valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos lėšų panaudojimu kuriant vieningą bendrąjį pagalbos telefono numerį 112 Komiteto posėdyje, dalyvaujant atsakingų institucijų atstovams, vyko parlamentinės kontrolės klausimo svarstymo tęsinys.

Komiteto posėdžio metu išklaudyta informacija apie 2014 m. vasario 20 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. 1V-118/V-253 patvirtinto Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros 2014 – 2016 metų veiksmų plano įgyvendinimo eigą, diskutuota dėl atsakymo į medicinos pagalbos skambučių funkcijos ir greitosios medicinos pagalbos tarnybų valdymo funkcijos integravimo Bendrajame pagalbos centre eigos.

Komiteto nariams pateikus ne vieną kritinę pastabą dėl Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros 2014 – 2016 metų veiksmų plano įgyvendinimo eigos, planuojama tęsti šio klausimo parlamentinę kontrolę.

2.5. 2015 m. gruodžio 2 d. Komitetas aptarė *situaciją Viešojo saugumo tarnyboje*.

Komiteto posėdyje, dalyvaujant vidaus reikalų ministrui Sauliui Skverneliui, viceministrui Artūriui Norkevičiui, Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos vadui Ričardui Pociui, aptarta žiniasklaidoje pavišinta informacija, diskredituojanti Viešojo saugumo tarnybą. Komiteto nariai apgailestavo ir atkreipė posėdyje dalyvaujančių atsakingų pareigūnų dėmesį, kad Komitetas, kuris vadovaujantis Seimo statuto 67 straipsnio nuostatomis atlieka teisėsaugos institucijų, išskyrus teismus, veiklos parlamentinę kontrolę, teikia išvadas Seimui bei rekomendacijas dėl teisėsaugos institucijų veiklos, nebuvo laiku informuotas apie esančią situaciją Viešojo saugumo tarnyboje.

Komitetas pabrėžė, kad esant sudėtingai šių dienų geopolitinei situacijai pasaulyje, pirmiausia turėjo būti atlikti tyrimai ir priimti sprendimai likviduojant problemas Viešojo saugumo tarnybos viduje. Komiteto nuomone, atsakingų pareigūnų pasirinktas būdas išspręsti problemas Viešojo saugumo tarnyboje, nedidina pasitikėjimo šia tarnyba.

3. PAREIŠKIMŲ IR RAŠTŲ NAGRINĖJIMAS

Teisės ir teisėtvarkos komitetas išnagrinėjo valstybės institucijų, visuomeninių organizacijų raštus bei piliečių laiškus įvairiais klausimais, tačiau daugiausiai buvo kreiptasi šiais klausimais:

1) prašoma informuoti apie priimtus įstatymus; teikiami siūlymai keisti įstatymus ar kitus teisės aktus bei prašoma pateikti galiojančių teisės aktų išaiškinimus;

2) informuojama apie pareiškėjų manymų korupcijos apraiškas teismų, prokuratūros, teisėsaugos institucijų darbe; reiškiamas nepasitenkinimas teismų priimtais sprendimais, prokurorų procesiniais veiksmais, keliamos problemos, susijusios su ikiteisminių tyrimų atlikimu;

3) skundžiamasi valstybės pareigūnų, policijos pareigūnų, pataisos įstaigų administracijos veiksmais prieš nuteistuosius; skundžiamasi blogomis nuteistųjų laikymo sąlygomis bausmės atlikimo vietose; teiraujamasi dėl nuteistųjų lygtinio paleidimo tvarkos bei paleidimo galimybės asmenims, nuteistiems iki gyvos galvos;

4) laiškuose taip pat teikiami pasiūlymai dėl vartojimo kredito teisinio reglamentavimo tobulinimo;

5) keliamos abejonės dėl kai kurių įstatymų atitikties Konstitucijai ir prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą;

6) pasisakoma dėl antstolių nepakankamos darbo kontrolės, dėl notarų veiklos;

7) teikiami pasiūlymai dėl institucinių pertvarkų (pvz., pasisakoma dėl Migracijos departamento panaikinimo).

4. TARPTAUTINIAI RYŠIAI

4.1. 2015 m. rugsėjo 8 d. Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Julius Sabatauskas, komiteto pirmininko pavaduotojas Stasys Šedbaras ir komiteto narė Vilija Aleknaitė Abramikienė susitiko su Ukrainos Aukščiausiojo Teismo teisėjų delegacija, vadovaujama Ukrainos Aukščiausiojo Teismo Prezidento Yaroslav Romaniuk. Su svečiais iš Ukrainos į susitikimą taip pat atvyko Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Pirmininkas Rimvydas Norkus ir projekto “Pagalba Ukrainos teisinei sistemai” vadovas Virgilijus Valančius.

Susitikimo metu svečiai buvo supažindinti su Seimo struktūra, Teisės ir teisėtvarkos komiteto veiklos kryptimis ir Lietuvos teismų sistema. Ukrainos delegacija pristatė Ukrainos teismų sistemą, Ukrainos Aukščiausiojo Teismo funkcijas ir pastaruoju metu vykdomas svarbias konstitucines reformas, kurių pagrindinė kryptis yra orientuota į Ukrainos teismų sistemos tobulinimą. Ukrainos Aukščiausiojo Teismo Prezidentas pažymėjo, kad reformomis yra siekiama užtikrinti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, padidinti amžiaus cenzą kandidatams į teisėjus, supaprastinti kai kurias procedūras ir teisminį procesą padaryti greitesnį ir efektyvesnį.

Susitikimo metu didelis dėmesys buvo skirtas įvairių grandžių teismų teisėjų skyrimo ir atleidimo procedūrai, ypač Konstitucinio Teismo vietai teisinėje sistemoje ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimo svarbai. Pažymėtina, kad tiek Ukrainos delegacijos atstovai, tiek komiteto nariai sutarė, kad valstybės demokratiniams procesams, jos tautos gerovei ypatingai svarbus yra teismų nepriklausomumo ir skaidrumo užtikrinimas, o Ukrainos pasirinktas teisinės sistemos reformų kelias yra svarbus ir veiksmingas žingsnis, siekiant šio tikslo.

5. KONFERENCIJOS, DISKUSIJOS, KITI RENGINIAI

5.1. 2015 m. spalio 16 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas kartu Lietuvos advokatūra bei Mykolo Romerio universitetu organizavo tarptautinę konferenciją „*Konstitucijos įgyvendinimas: patirtis ir problemos*“. Konferencijoje pranešimus skaitė Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininkas prof. dr. Dainius Žalimas, mokslininkai iš Mykolo Romerio Vilniaus, Vytauto Didžiojo universitetų, taip pat svečiai iš Latvijos, Armėnijos, Gruzijos, Vokietijos, Lenkijos ir Ukrainos.

Konferencija buvo skirta Lietuvos Respublikos Konstitucijos dienai paminėti. Lietuvoje Konstitucijos diena minima spalio 25 d. Nuo tada, kai 1992 m. Lietuvos piliečiai referendume priėmė dabartinę Lietuvos Respublikos Konstituciją.

5.2. 2015 m. lapkričio 16 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas kartu su Vilniaus universiteto Teisės fakultetu organizavo konferenciją tema „Teisė į privatų gyvenimą“. Renginio metu buvo pristatoma Advokatų tarybos narės Liudvikos Meškauskaitės monografija tuo pačiu pavadinimu.

III. PRIORITETINIAI DARBAI, KURIE PLANUOJAMI ATLIKTI 2016 M. SEIMO (VIII) PAVASARIO SESIJOJE

Teismų reorganizavimo įstatymų projektai

Teismų reorganizavimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3011, Teismų įstatymo Nr. I-480 14, 28, 34, 36, 41, 45, 551, 56, 63, 65, 70, 80, 101, 107, 114, 120 straipsnių, trečiojo skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 1141 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-3012, Apylinkių teismų įsteigimo įstatymo Nr. I-2375 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3013, Įstatymo Dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų ir apylinkių teismų veiklos teritorijų nustatymo bei Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo Nr. I-497 pavadinimo ir 6 straipsnio pakeitimo bei 7 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIP-3014, Administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo ir 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIP-3015, Civilinio proceso kodekso 34, 62, 111, 130, 134, 154, 2201, 2202, 258, 268, 269, 325 ir 590 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3016, Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 17, 34, 35, 46, 64, 69, 70, 73, 74, 78, 85 ir 139 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3017, Baudžiamojo proceso kodekso 40, 59, 60, 123, 124 ir 221 straipsnių pakeitimo ir

Kodekso papildymo 111 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-3018, Administracinių teisės pažeidimų kodekso 21, 29, 291, 37, 216, 217, 224, 255, 261, 271, 282, 288, 292, 300, 3024, 3029, 314, 337 ir 3381 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3019 ir Antstolių įstatymo Nr. IX-876 20 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3020.

Minėtų įstatymų projektų rengimą paskatino poreikis imtis teisingumo vykdymo efektyvumui didinti būtinų priemonių, kurios leistų optimizuoti teisėjų darbo krūvius, padidinti teismų turimų žmogiškųjų, finansinių bei materialinių išteklių panaudojimo efektyvumą.

Įstatymų projektais siekiama sukurti teises ir organizacines prielaidas teisingumo vykdymo efektyvumo didinimui. Konkretūs įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai:

- 1) didinti bylų nagrinėjimo operatyvumą, suvienodinant teisėjų ir teismų darbuotojų darbo krūvį bei sąlygas;
- 2) palengvinti asmenų teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, sudarant galimybes atlikti procesinius veiksmus kuo arčiau asmens gyvenamosios vietos;
- 3) efektyviau panaudoti teismų žmogiškuosius ir materialinius išteklius, koncentruojant teismų administravimui skiriamus išteklius;
- 4) plėsti teisėjų savivaldą, įteisinant naują teismų savivaldos grandį;
- 5) plėsti teisėjų specializacijos galimybes, didinant viename teisme dirbančių teisėjų skaičių;
- 6) panaikinti esamus organizacinius trukdžius nagrinėjant bylas – suderinti teismų bei kitų teisėsaugos institucijų veiklos teritorijas.

IV. SVARBIAUSI DARBAI, KURIUOS KOMITETAS PLANUOJA ATLIKTI PARLAMENTINĖS KONTROLĖS SRITYJE

Komitetas, įgyvendindamas parlamentinės kontrolės funkciją, planuoja posėdį, skirtą Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimams prieš Lietuvos Respubliką, jų vykdymo problematikai ir kitiems susijusiems klausimams aptarti. Šio posėdžio metu yra analizuojami Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pažeidimų prevencijos klausimai, naujausi Europos žmogaus teisių teismo priimti sprendimai bylose prieš Lietuvą ir naujai perduotos bylos.